

KATHERINE MANSFIELD

BAHÇE
PARTİSİ

Çeviri: ŞADAN KARADENİZ

KATHERINE MANSFIELD

BAHÇE
PARTİSİ

KLASİKLER 94

Can Yayınları 2050

The Garden Party and Other Stories, Katherine Mansfield

© 2012, Can Sanat Yayınları Ltd. Şti.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: Mart 2012

Bu kitabın 1. baskısı 2000 adet yapılmıştır.

Kapak tasarımı: Ayşe Çelem Design

Kapak baskı: Azra Matbaası

İç baskı ve cilt: Özal Matbaası

ISBN 978-975-07-1439-9

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM, DAĞITIM, TİCARET VE SANAYİ LTD. ŞTİ.

Hayriye Caddesi No. 2, 34430 Galatasaray, İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

www.canyayinlari.com

yayinevi@canyayinlari.com

KATHERINE MANSFIELD

BAHÇE
PARTİSİ

ÖYKÜ

İngilizce aslından çeviren

Şadan Karadeniz

KATHERINE MANSFIELD, 1888'de Yeni Zelanda'nın Wellington kentinde doğdu. Yazar olmak amacıyla 19 yaşında İngiltere'ye yerleşti. İlk düş kırıklıklarını, karamsar öykülerinin yer aldığı *In a German Pension* (1911, Bir Alman Pansiyonunda) adlı kitabında dile getirdi. Yeni Zelanda'daki aile anılarıyla çok güzel çağrışımlar içeren bir dizi öyküyü *Prelude* (Başlangıç) adıyla 1918'de yayımladı. 1922'de yayımlanan *Katıksız Mutluluk* adlı kitabıyla yeteneğinin doruğuna ulaştı. 1923'te Fransa'nın Fontainebleau kentinde veremden öldü. Son öyküleri ölümünden sonra *The Dove's Nest* (1923, Kumru Yuvası) ve *Something Childish* (1924, Çocukça Bir Şey) başlıklı kitaplarda toplandı.

ŞADAN KARADENİZ, Trabzon'da doğdu. Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi. Dışişleri Bakanlığı'nda, Londra'da, BBC Türkçe Yayınlar Bölümü'nde uzman çevirmen olarak çalıştı. TRT'de program uzmanlığı, Türk Tarih Kurumu'nda uzman-çevirmenlik görevlerinde bulundu. 1980'lerden bu yana, aralarında Katherine Mansfield, Sylvia Plath, Elsa Morante, Umberto Eco, Gabriel García Márquez, Marcus Aurelius de bulunduğu pek çok önemli yazarın eserlerini İngilizce, İtalyanca ve İspanyolca asıllarından dilimize kazandırdı. *Foucault Sarkacı* çevirisiyle 1992 Doruktakiler Çeviri Ödülü'ne değer görüldü. Ankara Metropolitan Rotary Kulübü "2010 Meslekte Başarı Ödülü"nü kazandı.

Montaigne diyor ki:
“İnsanlar gelecekte olacaklara şaşıyorlar,
bense geçmiştekilere.”

John Middleton Murray'ye

İçindekiler

Koyda	15
Bahçe Partisi	61
Ölü Albay'ın Kızları	81
Bay ve Bayan Kumru	109
Genç Kız	121
Parker Ana'nın Yaşamı	129
Yeni Moda Evlilik	139
Yolculuk	155
Miss Brill	167
İlk Balosu	175
Müzik Dersi	185
Yabancı	193
Bir Tatil Günü	209
İdeal Bir Aile	215
Hanımfendinin Hizmetçisi	225
Açıklayıcı notlar	233

KOYDA

I

Sabahın eri. Daha güneş doğmamış. Crescent Koyu baştan başa beyaz bir deniz sisiyle gizlenmiş. Geride, çalılıklarla örtülü büyük tepeler sise boğulmuşlardı; tepelerin nerede bittiğini, çitle çevrilmiş çimenlik alanlarla bungalovların nerede başladıklarını ayırt edemiyordunuz. Kumlu yol yitip gitmişti, iki yanındaki çitle çevrili çimenlik alanlarla bungalovlar da; ötelindeki kırmızımsı otlarla kaplı beyaz kum tepelikleri görünmez olmuştu. Kumsalın nerede bittiğini, denizin nerede başladığını belirtecek tek bir işaret yoktu. Çalılar maviydi. Çalılıkların üstüne düştü düşecek iri damlalar aslıydı; ipeksi, kabarık *toitot*'lar uzun saplar üstünde gevşekteler; bungalovların bahçelerindeki kadifeçiçekleriyle karanfiller nemin ağırlığıyla toprağa doğru eğilmişlerdi. Soğuk küpeçiçekleri suya batmıştı, düz latinçiçeği yapraklarının üstünü incileri andıran yuvarlak çiy damlaları kaplamıştı. Deniz, karanlıkta, yumuşakça kıyıya vurmuş, halka halka yayılan –Nereye dek?– kocaman tek bir dalga gibiydi. Gecenin bir yarısında uyansaydınız, kocaman bir balığın pencereye çarpıp kaçtığını görebilirdiniz belki de...

Hışş... hışş, diye hışıldıyordu uykulu deniz. Çalılıktan, pürüzsüz taşların arasından kayarak eğreltiotlu havuzlara dalıp çıkan dereciklerin sesi geliyordu. Geniş yap-

raklar üstündeki iri damlaların, bir şeyin daha –Neydi o?– tıpırtısı geliyordu: belli belirsiz bir kıpırtı, bir sarsıntı, bir sürgünün çıtırtısı, ardından öylesine bir sessizlik ki, biri dinliyormuş sanırdı insan.

Crescent Koyu'nun kıyısından doğru, üst üste yığılmış kırık kaya parçalarının arasından bir koyun sürüsü geldi pıtır pıtır. Birbirlerine sokulmuş, küçük, kıpır kıpır bir yün yığını, sopa gibi ince bacakları tırıs tırıs gidiyordu; soğuktan, sessizlikten ürkmüşçesine. Arkaları sıra yaşlı bir çoban köpeği, pençelerine kum sıvaşmış, burnu toprağa değercesine, ama dikkatsizce, aklında başka bir şey varmış gibi koşuyordu. Sonra, kayalık açıklıkta çobanın kendisi belirdi. Sıska, dimdik, yaşlı bir adamdı; bir damlacıklar ağıyla kaplanmış şayak bir ceket, diz altından bağlanmış kadife pantolon, kenarına çepeçevre mavi, katlanmış bir mendil bağlanmış, geniş kenarlı bir keçe şapka giymişti. Bir eli kemerine sokulu, öteki pürüzsüz, sarı bir değneği kavramış. Acelesi yokmuş gibi ağır ağır yürürken, çok yumuşak, hafif, uzak bir ıslık tutturmuştu; kulağa ağıt gibi, sevecen gelen bir ıslık. Yaşlı köpek biriki hoplayıp sıçradı, sonra hafifliğinden utanmış, birden durdu, sahibinin yanı sıra birkaç saygın adım attı. Koyunlar küçük pıtırtılarla ileri doğru koşuyorlardı; melemeye başladılar, denizin dibinden hortlağımsı sürüler yanıtladı onları. "Mee! Meee!" Bir süre hep aynı toprak parçası üstündeymiş gibi göründüler. İleride, önlerinde, üstünde sığ gölcükler bulunan kumlu yol uzanıyordu; yolun iki yanında suya batmış çalılıklar, aynı gölgeli çit kazıkları göründü. Sonra, koskocaman bir şey belirdi; kolları yana açık, iriyarı kabarık saçlı bir dev. Mrs. Stubbs'ın dükkânının önündeki iri sakızağacıydı bu, yanından geçerlerken hafif bir okaliptüs kokusu duyuldu. Şimdi iri ışık noktaları sisin içinde parlıyordu. Çoban artık ıslık çalmıyordu; kırmızı burnuyla ıslak sakalını ıslak yeline sildi, sonra göz-

lerini kırsak denize doğru baktı. Güneş yükseliyordu. Sis in seyrelmesi, dağılıp yayılması, sığ ovidan kalkması, çalılıklardan tomarlanıp yükselmesi, kaçıp gitmek için acele ediyormuşçasına yok olup gitmesi öyle çabuk olmuştu ki, olağanüstü bir şeydi bu; gümüşsü ışık demetleri genişledikçe, iri büklümlerle kıvrımlar itişip kakışıyor, birbirlerine omuz vuruyorlardı. Uzakta gökyüzü – parlak duru bir mavi– su birinkintilerine, damlalara yansıyor, telgraf direkleri boyunca yüzen damlalar parlayıp ışık noktalarına dönüşüyordu. Şimdi sıçrayan, ışıldayan deniz öylesine parlaktı ki, bakınca insanın gözleri ağrıyordu. Çoban göğüs cebinden haznesi bir meşe palamudu kadar küçük bir pipo çıkardı, el yordamıyla bir tutam çilli tütün aradı. Birkaç kıymık yonttu. Ağırbaşlı, yakışıklı, yaşlı bir adamdı. Puposunu yakıp mavi dumanlar başını bir ayla gibi kuşatırken, onu seyreden köpek onunla gurur duyuyormuş gibi görünüyordu.

“Mee! Meee!” Koyunlar yelpaze gibi yayıldılar. Yazlıktan uzaklaşır uzaklaşmaz, uykudakilerin ilki bir yandan bir yana döndü, uykulu başını kaldırdı; koyunların sesi küçük çocukların düşlerinde yankılandı... uykunun sevimli küçük yünlü kuzularını aşağı çekmek, onları bağırlarına basmak için kollarını kaldırdılar. Sonra ilk sakin belirdi; Burnell’lerin kedisi Florrie’ydi bu, bahçe kapısının direği üstüne tünemiş, her zamanki gibi alabildiğine erkenci, sütçü kızı bekliyordu. Yaşlı çoban köpeğini görünce çabucak ayağa fırladı, sırtını kamburlaştırdı, sokak kedisi başını içeri çekti, küçük titiz bir ürperti geçirdi sanki. “Uff! Aman ne kaba, ne iğrenç bir yaratık!” dedi Florrie. Ama yaşlı çoban köpeği, başını kaldırmaksızın, bacaklarını bir yandan bir yana savurarak, bir o yana, bir bu yana yalpalayarak geçti gitti. Yalnızca bir kulağı, onu gördüğünü, onun budala, genç bir dişi olduğunu düşündüğünü belirtmek için seğirdi.

Sabah yeli çalılıkların arasından yükseldi; yapraklarla ıslak, kara toprağın kokusu, denizin keskin kokusuna karıştı. Sayısız kuş ötüyordu. Bir saka kuşu çobanın başının üstünden uçtu, bir bahar dalının en ucuna tünedi, küçük göğüs tüylerini kabartarak güneşe doğru döndü. Şimdi balıkçının kulübesini geçmişler, sütçü kız Leila'nın yaşlı ninesiyle birlikte yaşadığı kömür karası küçük dükânı geride bırakmışlardı. Koyunlar sarı bir bataklığa yayıldılar, çoban köpeği tabanlarını yere basa basa artları sıra yürüdü, onları topladı; Crescent Koyu'nun dışına, Daylight Koyu'na doğru giden, daha dik, daha dar, kayalık geçide doğru yöneltti. "Mee! Meee!" Hızla kuruyan yol boyunca sallana sallana giderlerken belli belirsiz işitiliyordu melemeleri. Çoban, piposunu kaldırıp haznesi dışarı sarkacak biçimde göğüs cebine attı. Hemen yumuşak, neşeli ıslık başladı yeniden. Wag, kokan bir şeyin ardından düz bir kaya tabakası boyunca koştu, sonra tiksinmiş, koşa koşa geri döndü. Koyunları ite dürte, çabuk çabuk dönemeci kıvrıldı, koyunlar ardından gittiler, görünmez oldular.

II

Birkaç saniye sonra bungalovlardan birinin arka kapısı açıldı, geniş çizgili bir mayo giymiş biri dışarı fırladı, ağıl boyunca ilerledi, çiti aştı, sazlıktan koyağın içine doğru koştu, düşe kalka kumlu tepeciğe tırmandı, iri gözenekli kayaların, soğuk, ıslak çakıltaşlarının üstünden yağ gibi parlayan katı kuma doğru çılginca koştu. Şap-Şap! Şap-Şap! Stanley Burnell coşkuyla yürürken su, bacalarının çevresinde köpürüyordu. Her zamanki gibi denize ilk giren adam! Hepsini geride bırakmıştı gene. Başını, boynunu ıslatmak için suya daldı.

"Merhaba kardeş! Herkese merhaba, yüce Tanrı'ya

merhaba!" Suyun üstünden, kadifemsi bas bir ses gürledi.

Aman Tanrım! Hay aksi Şeytan. Stanley doğruldu, çok uzakta, inip çıkan esmer bir kafayla havaya kalkmış bir kol gördü. Jonathan Trout'tu bu; oradaydı, ondan önce! "Harika bir sabah!" dedi şarkı söylercesine.

"Evet, çok güzel," dedi Stanley, kısaca. Tanrı aşkına bu adam niye kendi tarafından girmiyordu denize? Niçin paldır küldür tam da bu noktaya geliyordu? Stanley bacağıyla hızla vurdu, atıldı, hızlı hızlı kulaç atarak yüzdü. Ama Jonathan'dan aşağı kalmıyordu. Alnına dökülen parlak kara saçları, kısa parlak kara sakalıyla yaklaştı.

"Dün gece olağanüstü bir düşünme yaptım!" diye bağırdı. Nesi vardı bu adamın? Onun bu konuşma iptilası sözcüklerle anlatılamayacak denli sinirlendiriyordu Stanley'yi... Üstelik her zaman aynıydı – her zaman gördüğü bir düşünmeyle ilgili saçma sapan bir söz ya da aklına düşen acayip bir fikir yahut okuduğu abuk sabuk bir şey. Stanley arküstü yattı, bacaklarını çırpırmaya başladı, sonunda canlı bir fiskiyeye döndü. Ama o zaman bile... "Düşümde, korkunç yüksek bir kayaya asılı kalmışım, aşağıdaki birine bağıryormuşum." "Yaparsın," diye geçirdi içinden Stanley. Artık dayanamayacaktı. Su sıçratmayı bıraktı. "Buraya bak Trout," dedi, "bu sabah acelem var biraz."

"NEN var?" Jonathan öylesine şaşkıncı ya da şaşkıncı gibi görünüyordu ki suya battı, sonra soluk vererek yeniden belirdi.

"Bütün söylemek istediğim," dedi Stanley, "benim hiç vaktim yok, şeye... şeye... aylak aylak dolaşmaya. Bu iş bitsin istiyorum. Acelem var. Yapacak işim var bu sabah, anlıyor musun?"

Stanley sözlerini bitirmeden Jonathan gitmişti bile. "Geç dostum!" dedi bas ses yumuşakça, sonra neredeyse hiç halka oluşturmadan suyun içinden kayarak uzaklaştı... Ama lanet olsun adama! Stanley'yin denizini mah-

vetmişti. Hödüğün, budalanın biriydi bu adam! Stanley yeniden denize doğru hızla ilerledi, sonra suya dalıp çabuk çabuk yüzdü, kumsaldan uzaklaştı. Dolandırılmış gibi duyumsuyordu kendini.

Jonathan suda biraz daha uzun kaldı. Ellerini yüzgeç gibi usul usul devindirerek, kendini denizin uzun, sıska bedenini sallamasına bırakarak suyun üstünden kayıp gitti. Tuhaftı, ama her şeye karşın Stanley Burnell' den hoşlanıyordu. Doğru, zaman zaman ona takılmak, onu alaya almak için gaddarca bir istek duyardı, ama içinin derinliklerinde onun için üzüldü. Her şeyi bir ödev haline getirmekteki kararlılığında içe dokunan bir şey vardı. Günün birinde biri çıkıp bir yanlısını yüzüne vuracak, işte o zaman öyle bir çuvalalayacak ki, diye düşünürdünüz elinizde olmaksızın. Tam o anda kocaman bir dalga Jonathan'ı kaldırdı, yanından geçti, neşeli bir sesle kumsal boyunca kırıldı. Ne güzel! Şimdi de bir başkası geliyordu. Böyle yaşamalıydı işte: aldırılmazca, umursamazca, kendini harcayarak. Ayağa kalktı, kıyıya doğru suların içinden yürümeye başladı, ayak parmaklarını sağlam, kırışmış kuma bastıra bastıra. İş kolayından almak, yaşamın gelgitleriyle savaşmamak, kendini yaşama bırakmak; gerekli olan buydu. Baştan başa yanlı olan, bu gerilimdi. Yaşamak... yaşamak! Güneşte gevşeyip keyif çatan bu kusuruz sabah, öylesine taze, öylesine güzel, kendi güzelliğine bakıp eğleniyormuşçasına, "Niçin olmasın," diye fısıldıyormuş gibiydi.

Ama denizden çıkınca Jonathan soğuktan morardı. Her yanı ağrıyordu; biri damarlarını sıkıp kanını boşaltıyordu sanki. Kumsal boyunca dimdik, ürpererek, kasları gergin yürürken, denizin berbat olduğunu duyumsuyordu. Suda çok uzun kalmıştı.

KLASİKLER

Öykünün bir edebiyat türü olarak gelişmesine büyük katkısı olan Katherine Mansfield, Yeni Zelanda'da başlayıp İngiltere ve Fransa'da devam eden kısacık kısa yaşamına çok önemli eserler sığdırmayı bilmiştir. Şiirsel öğelerle süslü, farklı bir düzyazı üslubu geliştiren yazarın, psikolojik çatışmalar üzerinde odaklanan incelikli işlenmiş öykülerinin örtülü anlatımı ve gözlem derinliği Anton Çehov'un etkilerini yansıtır.

Bahçe Partisi, Mansfield'in yeteneğinin doruğa ulaştığı eseridir. Kitapta yer alan on beş öykü, XX. yüzyıl başlarken dünyanın, kişilerin ve toplumun nasıl değiştiğine tanıklık eden yapıtlardır. Her biri farklı değer taşıyan öyküleri arasındaki "Ölü Albayın Kızları", düş kırıklığının usta anlatımıyla edebiyat tarihine geçmiştir.

Kapak resmi: HENRY SIDDONS MOWBRAY

ISBN 978-975-07-1439-9

9 789750 714399